

Arborétum, Filagória dombja (Pepi-kert) (MRT 8. k. 8/12. lh., KÖH 6068): A középső bronzkori hatvani kultúra több rétegű telepe (ún. tell település). Korábban kutatások nem folytak, földmunkák során előkerült leletekből azonosították a lelőhelyet. A lelőhely alakjából valószínűsítették a tell mivoltát.

A lelőhely egy többretegű, a középső bronzkori hatvani kultúrához tartozó, úgynevezett tell település. Hozzá kapcsolódik a tőle D-re található Szarvasi Arborétum, Rózsakert elnevezésű lelőhely, mely a többretegű település külső telepe lehetett. A tell település 3 ha kiterjedésű lehetett.

A tell magassága a fúrások alapján 180–320 cm volt, melyben több égett réteget találtunk. A legelső égett réteg a település felépítése előtti égetés nyoma, amikor a területet megtisztították a sűrű növényzettől. Ezenkívül még négy égett réteg került elő, melyeket véletlen vagy szándékosan okozott tűzvész pusztítási rétegeként értelmeztünk.

A megtelepedési szintek alatt ~3 m mélységig infúziós lösz, alatta artéri-, majd fluviális üledék található.

A tell É-i részénél található kilátódombot is megkutattuk. A halom modern, nincs köze régészeti kultúrákhoz.

A lelőhelyen 8 régészeti geológiai térképező fúrást és 2 magfúrást végeztünk.

A két lelőhelyen 16 régészeti geológiai térképező fúrást végeztünk, melynek összértéke 109,6 m. A két zavartalan magfúrás összértéke 10 m.

Arborétum, Rózsakert (MRT 8. k. 8/13. lh., KÖH 6069): A középső bronzkori hatvani kultúra egyrétegű telepe. Korábban kutatások nem folytak, földmunkák során előkerült leletekből azonosították a lelőhelyet.

A lelőhely egy egyrétegű, a középső bronzkori hatvani kultúrához tartozó település maradványa, mely kapcsolódik a tőle északra fekvő Szarvasi Arborétum, Filagória dombja elnevezésű többretegű tell telephez. Annak külső telepe lehetett. A felső, 15–30 cm emberi megtelepedési szint, alatta 30–50 cm-ig egy steril, hidromorf talaj következik, majd kb. 3 m mélységig infúziós lösz következik. Az alatta található artéri üledéket 6 m mélyen fluviális üledék váltja fel. A területen régészeti jelenséget nem észleltünk a legészakibb fúrásponton megtalált árkon kívül. A geológiai kutatófúrások során megtaláltuk a két lelőhely határán fekvő, a többretegű tell települést körülvevő kb. 2 m mély árkot is. A lelőhelyen 7 + 1 fúrást végeztünk.

Kovács-halom (MRT 8. k. 8/1. lh., KÖH 6057): Újkőkori több rétegű tell telep. Korábban több feltárás is folyt itt, innen ismerjük a lelőhelyet. A területen több népcsoport is megtelepedett a kora újkőkortól kezdve a népvándorlás koráig. A leírásokból kitűnik, hogy a többretegű telep tetején egy halomsír (ún. kurgán) áll.

A lelőhely egy többretegű kora újkőkori, a tiszai kultúrához tartozó, úgynevezett tell település. A halom legmagasabb pontján egy rézkori halomsírt, úgynevezett kurgánt találtunk. A tell 6 ha kiterjedésű volt.

A régészeti geológiai térképező fúrásokat a tell D-i végétől kezdve É-i irányban haladva jutottunk el a tell legmagasabb pontjához. A teltet körülvevő árokban és a legmagasabb ponton két magfúrást is végeztünk. A tell legmagasabb pontján 180–240 cm magas volt. A fúrásminták alapján több réteget lehetett elkülöníteni, illetve több gödörobjektumot is átfúrtunk. A tellen lévő kurgán 240 cm magas volt, mely alatt 60 cm vastagságú teljesen átégett földréteget fúrtunk át. Alatta még 190 cm vastag volt a tell.

A megtelepedési szintek alatt minden esetben infúziós lösz, majd alatta artéri üledéket találtunk.

A lelőhelyen összesen 14 régészeti geológiai térképező fúrást végeztünk, melynek összértéke 50,1 m. A két zavartalan magfúrás összértéke 10 m.

GULYÁS ANDRÁS

216. Szátok határa (Nógrád megye) U, R, Á, I

A magyar–szlovák tranzit gázvezeték építéséhez kapcsolódó régészeti kutatások keretében a település határában az alábbi lelőhelyeken végeztek feltárásokat az MNM NÖK munkatársai.

Kecske-hegy-alja (KÖH 84871): A beruházáshoz kapcsolódó régészeti szakfelügyelet alkalmával fedezték fel a lelőhelyet a nyomvonal 16+785–17+075 km szakaszán. A lelőhely Szátok határában, a Kecske-hegy alján fekszik, egy magasabb dombok által közrefogott lankás, erdős domboldalon, pontos kiterjedését azonban nem lehetett felmérni.

A terület feltárása 2013. augusztus 21–30. között zajlott, aminek során 12 Árpád-kori gödröt, 4 szabadtéri kemencét, illetve egy kemencés épületet bontottunk ki és dokumentáltunk a lehumasztolt 1328,5 m²-en. Különösen a félig földbe mélyített, négyszögletes alaprajzú épület betöltéséből került elő nagy mennyiségű kerámia. Ezt, illetve a középkori településrészt egészen kerámia anyagát a 12. század és a 13. század első fele közötti időszakra datálhatjuk a formai és stílusi jellegzetességek alapján, amivel kiválóan egybevágnak a 18. STR. gödörben talált III. Béla (1172–1196) tálkapénz. A felszínen több helyütt jelentkező feltöltési kerámia-koncentráció, amelyekre szondázó jelleggel rányitottunk. Ezekben rendre 10–20 cm vastag, antropogén réteget találtunk, amelyek vegyesen tartalmaztak őskori és középkori leletanyagot. Az őskori (késő rézkori badeni kultúra) kerámiatöredékek elsődlegesen a terület középső részén nyitott szondákban jelentkeztek. Ezek a rétegek valószínűleg a domboldal felsőbb rétegeinek erodálása révén halmozódtak fel a terület alsóbb szintjein.

Munkatársak: Bóka Gergely és Nicklas Larsson régészek, valamint Kiss László Levente és Zsiga Zolt technikusok. A geodéziai felmérést és térinformatikai utómunkálatokat Gelencsér Ákos és Zsiga Zolt végezte.

CZIFRA SZABOLCS

Kiserdő (KÖH 84791): 2013. augusztus 16–21. között elvégeztük a szakfelügyelet során előkerült régészeti lelőhelyen, a 19+000 km szelvény környékén, a 046/14 és a 046/15 hrsz.-ú ingatlanokon a próbafeltárást. A megfigyelt humuszvastagság a területen 40–50 cm között volt. Három, a késő neolitikumra keltezhető régészeti jelenség (gödör) valamint 1 bizonytalan datálású gödör került feltárára.

Munkatársak: Nicklas Larsson régész és Kiss László technikus.

BÓKA GERGELY

217. Szeghalom, Kovács-halom (MRT 6. k. 11 / 50. lh., KÖH 6329) (Békés megye) U, R, B, V?

A magyar–amerikai Körös Regionális Régészeti Program Szeghalom, Kovács-halmi kutatásai a 2013. évben március 11. és